

**Författare:** Olof Semb



Foto: Niclas Kaiser

**Plats:** Institutionen för klinisk vetenskap, enheten för psykiatri, Umeå universitet

**Avhandling:** Distress after Criminal Victimization: Quantitative and Qualitative Aspects in a Two-Year Perspective

**Datum:** 2011-05-13

**Opponent:** Dan Stiwne, Docent. Tidigare Linköpings universitet

## **Brottsoffer efterfrågar mer stöd från samhället**

**Brottsofferprojektet vid Umeå universitet har följt brottutsatta under två år. Delar av projektet sammanfattas i en avhandling som läggs fram 13 maj vid Umeå universitets medicinska fakultet. Projektet har finansierats av Brottsofferfonden och Umeå universitet.**

Totalt 91 brottutsatta har intervjuats och fyllt i flera skattningsskalor, bland annat symtomskalor (Symptom Checklist-90 samt Harvard Trauma Questionnaire). Kvinnor och män i Västerbotten och Västernorrland som utsatts för grova våldsbrott som rån med vapen, grov misshandel, våldtäkt samt mordförsök, av en tidigare okänd gärningsman, har deltagit i studien. Den ena gruppen (Behandlingsgrupp) har erbjudits psykologisk behandling tidigt och hälften tackade ja till detta. Gruppen följdes upp åtta månader efter brottet. En jämförelsegrupp (Jämförelsegrupp), som inte erbjudits behandling, undersöktes först åtta månader efter brottet. Båda grupperna deltog även i en uppföljning två år efter brottet.

KVINNOR I JÄMFÖRELSEGRUPPEN rapporterade högre frekvens av tidigare psykiatrisk problematik, samt problematiska uppväxtförhållanden. Både män och kvinnor rapporterade tidigare trauman, men det fanns ingen könsskillnad i andelen tidigare upplevda

trauman. Intervjuer vid åtta månader med en grupp som inte erbjudits psykologisk behandling visar att gruppen som helhet uppvisar symtomnivåer över riksnormen samt över gränsen för klinisk signifikans. Kvinnor i gruppen rapporterar högre symtomnivåer än män, men både män och kvinnor har signifikant högre globalt symtomindex jämfört med riksnormen. Även när det gäller traumaspecifika symtom visar kvinnor på högre nivåer än män. Dock fanns det i gruppen få fall av diagnosen posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).

Vid tvåårsuppföljningen kvarstår symtomnivåerna, det vill säga ingen signifikant förbättring tycks ha skett generellt. Efter två år rapporterar även en stor del av de brottsutsatta att de drabbats av ytterligare motgångar, som smärtsamma separationer/förluster, ny brottsutsatthet eller motsvarande kränkningar. Kvalitativa resultat visar att de brottsutsatta upplever sig vara övergivna av samhällsinstanser samt att de blivit missförstådda och misstänkliggjorda. De uttrycker ett stort behov av information, stöd och samordnad uppföljning. De brottsutsatta har huvudsakligen bemästrat situationen på egen hand med stort stöd av sitt sociala nätverk.

Riskfaktorer för ohälsa i jämförelsegruppen visade sig vid åtta månader vara en samverkan mellan starka akuta negativa emotionella reaktioner (peritraumatiska reaktioner) efter brottet, kvinnligt kön, upplevd kontrollförlust under brottet, tidigare psykiatriska problem samt problematiska uppväxtförhållanden. De identifierade riskfaktorerna kvarstod huvudsakligen vid tvåårsuppföljningen.

ÄVEN SKAM OCH SKULD, som potentiell riskfaktor för ohälsa, har undersökts i projektet. Resultaten pekar på att skamkänslor i relation till brottet samverkar med en benägenhet att reagera med skam i olika situationer i att förklara ohälsoutfall. Skambenägenhet och skamkänslor i relation till brottet ger ohälsa. Skuldskänslor och skuldbenägenhet är dock inte relaterade till symtom.

Kvalitativa fallbeskrivningar visar på skillnader mellan olika utfall över tid, men även på skillnader inom undergrupper av symtomkurvor. Resultaten pekar på behovet av ett individualiserat och flexibelt bemötande av brottsutsatta, där de utsatta efterfrågar fler och tidigare insatser och uppföljning från samhällets sida.

Olof Semb, doktorand i Medicinsk Psykologi, försvarar avhandlingen med titeln "Distress after Criminal Victimization – Quantitative and Qualitative Aspects in a Two-Year Perspective" officiellt

fredagen den 13 maj med start klockan 9.00 vid medicinska fakulteten, Umeå universitet. Fakultetsopponent är docent Dan Stiwne, tidigare Linköpings universitet.

Lokal: Sal A, Byggnad 23 (S-plan), NUS, Umeå.

Avhandlingen kommer att publiceras elektroniskt, se

<http://umu.diva-portal.org/smash/search.jsf>

Olof Semb kan kontaktas via e-mail:

[olof.semb@psychiat.umu.se](mailto:olof.semb@psychiat.umu.se)